

FIȘĂ PRACTICĂ

Demersurile și procedura de expulzare

Rolul comitetelor, colectivelor și asociațiilor de sprijin

Această fișă își propune să ofere membrilor comitetelor, colectivelor și asociațiilor de sprijin pentru familiile rome informații practice menite să faciliteze intervenția acestora în cazul expulzării.¹ Pe termen mai lung, acest demers are ca scop realizarea unei mai bune coordonări a actorilor precum și îmbunătățirea circulației informațiilor, atât pentru a facilita munca membrilor din teritoriu ai asociațiilor și a avocaților, cât și pentru a reduce eludarea obligațiilor legale de către instituții.

În primele 48h de la instalare, expulzarea ocupanților fără drept sau titlu de ședere se face fără intervenția unui judecător, de către poliție. Abia după 48h de prezență într-o anumită locație se consideră că ocuparea nu mai constituie un flagrant delict, expulzarea neputând avea loc decât pe baza unei hotărâri judecătorești.

Atenție: prevederea conform căreia expulzările sunt sistate pe timpul iernii (trêve hivernale) nu se aplică în cazul ocupanților mahalalelor și ghetourilor.

Pentru o apărare cât mai bună a drepturilor ocupanților, demersurile pot fi întreprinse în orice stadiu al procedurilor, acestea contribuind la ușurarea misiunii avocatului.

1. Vizita la oficiul cadastrului pentru aflarea numelui proprietarului și al statutului locației

În funcție de apartenența locației la domeniul public sau privat se determină jurisdicția competentă pentru soluționarea litigiului. Proprietarul trebuie să sesizeze:

- Tribunal d'instance (în cazul imobilelor) sau Tribunal de grande instance (în cazul terenurilor) dacă proprietarul este **persoană privată**;
- sau tribunalul administrativ dacă locația aparține unei **persoane publice sau aparține de domeniul public**.

Atenție: există multe terenuri sau imobile care aparțin unor **persoane publice** (statului, colectivităților teritoriale) și care aparțin de **domeniul privat**; în acest caz, instanțele competente sunt Tribunal d'instance sau Tribunal de grande instance.

¹ Nu este intenția noastră să reluăm aici toate informațiile juridice legate de acest subiect, acestea fiind foarte bine detaliate în mai multe fișe recent publicate și întocmite de juriști. A se vedea referințele de la pagina 6

Cu ocazia vizitei la oficiul cadastrului se pot obține, de asemenea, informații referitoare la **utilitatea locației** și la existența unor proiecte (lucrări, reabilitare, demolare), elemente care vor putea fi de folos în argumentarea apărării.

2. Apelarea la un avocat

Asistența unui avocat nu este obligatorie, dar o recomandăm insistent.

Dacă avocatul este de acord să preia apărarea într-un caz anume, acesta trebuie să redacteze o **scrisoare de accept**.

În cazul în care persoana nu are un domiciliu de drept comun² și procedura este urgentă, există posibilitatea de a cere avocatului care a acceptat cazul să **domicilieze** persoana respectivă pe adresa cabinetului în său pentru cererea de asistență juridică.

Dacă avocatul nu este de acord să preia cazul, Biroul de Asistență Juridică (Bureau d'Aide Juridictionnelle - BAJ) va desemna un avocat ales în mod aleator dintr-o listă de avocați care și-au exprimat acordul de a oferi asistență juridică pe tema respectivă.

Avocatul care se ocupă de cauză trebuie neapărat să fie informat dacă persoanele amenințate cu expulzarea au primit și **OQTF** și dacă a fost depus un recurs pentru contestarea acestora la tribunal.

3. Înaintarea unei cereri de asistență juridică

Recomandări pentru completarea dosarului:³

- *La rubrica referitoare la copii*: nu se vor înscrie copiii dacă aceștia nu au certificate de naștere, întrucât BAJ va solicita aceste acte și, în absența lor, va respinge cererea pe motiv de caducitate.
- *La rubrica referitoare la adversari*: dacă există mai multe cereri referitoare la aceeași ordonanță de expulzare, este suficient să completați o singură dată pagina a doua și să faceți apoi copii xerox, întrucât această rubrică este identică pentru toate persoanele în cauză.
- *La rubrica referitoare la acordul amiabil*: notați « référé d'expulsion sur un terrain », » sau « affaire au fond d'expulsion » (dacă persoanele au fost citate de către proprietar, situație destul de rară) și indicați jurisdicția (tribunal administrativ, tribunal d'instance, tribunal de grande instance): dacă ați primit o somație sau o citație pentru înfățișare, veți regăsi acolo și informațiile referitoare la tribunalul care a fost sesizat. Nu este necesar să oferiți o descriere detaliată.
- *La rubrica referitoare la alte ajutoare juridice*: marcați răspunsul « non » dacă nu ați mai beneficiat de alte ajutoare de acest tip. În caz contrar, va trebui să anexați decizia BAJ.

² Pentru mai multe informații referitoare la domiciliere, a se vedea pe pagina 6 trimiterile la ghidul practic al FNARS și UNCCAS pe această temă.

³ Descrierea face referire la formularul Cerfa nr. 12467*01 de cerere de asistență juridică. Pentru descărcare: <http://vosdroits.service-public.fr/R1444.xhtml>

- *La rubrica referitoare la tranzacție*: marcați răspunsul « non ».
- *La rubrica referitoare la judecător*: această rubrică trebuie completată dacă a fost deja numit un judecător ȘI numai dacă aveți documentul doveditor (somație, citație pentru înfățișare); o copie a acestui act doveditor va trebui să fie anexată dosarului.
- *Executarea unei decizii existente (exécution déjà rendue)*: marcați răspunsul « non ».
- *Numele avocatului*: dacă aveți un avocat, menționați numele acestuia.
- *Procuror (avoué)*: marcați « oui » în cazul judecării cazului la Curtea de Apel.
- **Executor judecătoresc (huissier)**: este important să marcați răspunsul « oui ».
- *Asigurare*: marcați răspunsul « non ».
- *Declarație de venituri*: faceți referire la ultimul an fiscal, exceptând cazurile în care între timp au intervenit schimbări ale situației.

Trebuie de asemenea anexate :

- O declarație pe propria răspundere în care persoanele menționează venitul lunar. Atenție: nu prezentați declarații contradictorii în cazul în care, în paralel cu recursul pentru expulzare, ați înaintat un alt recurs împotriva unei OQTF (obligație de a părăsi teritoriul Franței) bazate pe absența veniturilor.
- Un **act de identitate**: cartea de identitate, pașaportul sau permisul de conducere al persoanei în cauză.

4. Procedura

a) Citarea în justiție

După sesizarea judecătorului competent de către proprietar, procedura devine în contradictoriu, ceea ce înseamnă că persoanele sunt prezente și își pot susține cauza, cu condiția ca identitatea ocupanților să fie cunoscută. Tipul de procedură este determinat în funcție de tipul ordonanței.

Procedura în contradictoriu

- *O ordonanță de procedură de urgență (ordonnance de référé), dacă numele ocupantului este cunoscut*

Executorul judecătoresc trebuie să facă tot posibilul pentru aflarea numelui ocupantului. Acest tip de citație face posibile dezbaterile în contradictoriu între părți, adică părțile trebuie să fie audiate. Această procedură are loc fie în fața unui Tribunal d'instance, fie în fața unui Tribunal de grande instance.

- *O ordonanță de procedură referat de urgență cu termen urgent (ordonnance d'heure à heure) dacă situația o impune*

Aceasta trebuie să fie justificată de urgența situației. Proprietarul solicită în acest caz un termen urgent (câteva zile) pentru citarea ocupanților. Această procedură are loc numai în fața unui Tribunal de grande instance.

Procedura necontradictorie

- *Ordonanța poate fi emisă la cerere, în cazul în care executorul nu a reușit să identifice ocupanții*

Proprietarul sesizează judecătorul și solicită expulzarea fără ca ocupanții să fie la curent cu această cerere. Dacă judecătorul consideră că executorul a încercat fără succes să afle identitatea ocupanților, poate emite ordonanța. Întrucât identitatea ocupanților nu este cunoscută, nu le va fi adusă la cunoștință nici ordonanța. Prin urmare, ei descoperă existența acesteia în ziua în care ea este pusă în aplicare, fără să fi avut aibă ocazia să o conteste.

Această situație trebuie evitată pe cât posibil deoarece, de vreme ce ocupanții nu sunt informați în legătură cu existența procedurii, o reacție promptă este foarte dificilă.

Înainte oricărei proceduri: poate fi recomandabilă luarea legăturii cu proprietarul pentru a-i comunica acestuia numele și data nașterii a cel puțin unei persoane care locuiește pe teren. Astfel se pot evita ordonanțele de expulzare emise la cerere. În același timp, această metodă implică riscul ca proprietarului să îi fie reamintit faptul că deține terenul în cauză, creându-se premisele pentru expulzare. Recomandăm cântărirea cu atenție a avantajelor și dezavantajelor înainte de a acționa într-un sens sau altul.

Dacă un executor judecătoresc vine la fața locului: recomandăm cu insistență să îi comunicați identitatea dvs., să păstrați documentele înmânate de către reprezentantul justiției, să vă notați numele și numărul de telefon al tuturor persoanelor care se prezintă la locație în cadrul procedurii de expulzare și să anunțați asociațiile sau un avocat cât mai repede cu putință.

Dacă sunteți citat în justiție:

- dacă depuneți o cerere de asistență juridică, aceasta trebuie dovedită (BAJ oferă adeverințe de primire a cererilor): acest lucru se poate dovedi util în cazul unei cereri de revizie atâta timp cât BAJ nu a luat o decizie.
- Este foarte important să vă prezentați la tribunal pentru a vă apăra cauza.

b) Hotărârea și termenele de părăsire a locației

Hotărârea este anunțată de către executorul judecătoresc. Executorul judecătoresc prezintă un ordin de părăsire a locației, în acesta fiind menționat și termenul în care trebuie să aibă loc evacuarea.

Aceste termene sunt foarte importante. Ele pot fi de două feluri:

- **obligatorii:** un termen de două luni înainte de care nu poate avea loc expulzarea se consideră începând de la ordinul de părăsire a locației. Acest termen legal poate fi însă redus sau anulat de către judecător în caz de intrare prin efracție, pentru aceasta trebuie însă să fie aduse dovezi.⁴
- **stabilite de către judecător de la caz la caz:** în urma verificării anumitor criterii (buna credință, situația de precaritate) judecătorul poate stabili termene cuprinse între o lună și un an de zile.

⁴ Articolul 62 al legii din 9 iulie 1991

Ocupanților li se aduce la cunoștință intervenția forțelor de ordine stabilită de către judecător împreună cu data începând de la care poate avea loc expulzarea.

În cazul ordonanțelor emise prin procedură de urgență nu se stabilește deseori niciun termen. Ocupanții, dacă află despre existența ordonanței înainte de expulzare, trebuie să sesizeze judecătorul însărcinat cu judecarea procedurilor de urgență (juge des référés) solicitând un termen urgent pentru a înainta o cerere de retractare a ordonanței și a termenelor acesteia.

c) Excepțiile: evacuările fără hotărâre judecătorească

Violarea domiciliului: este condamnată penal de către articolul 38 al legii DALO și permite proprietarului să ceară expulzarea, după constatarea de către poliție a ocupării ilicite, dacă ocupanții fără drept sau titlu de ședere au intrat prin efracție. Proprietarul trebuie să depună plângere. Somația emisă de prefect trebuie să fie afișată timp de minim 24h la locația în cauză. După scurgerea celor 24 de ore poate avea loc expulzarea.

Ordinul în caz de pericol (arrêté de péril): în cazul existenței unui pericol grav și iminent, prefectul se poate substitui primarului în cazul în care acesta din urmă nu ia măsurile necesare. Primarul poate de asemenea să solicite, în cazuri de extremă urgență, intervenția forțelor de ordine publică.⁵

Aceste expulzări efectuate fără avizul unui judecător au un caracter excepțional. Toate celelalte expulzări efectuate fără proces sunt ilegale. ATENȚIE: întotdeauna trebuie verificate documentele executorului precum și validitatea acuzațiilor aduse, prin consultarea unui jurist sau a unui avocat, astfel putând fi evitate situațiile în care persoanele părăsesc o anumită locație fără a fi constrânse să facă acest lucru.

*Constatăm că în Ile de France este din ce în ce mai răspândită o nouă practică: somarea urmată de expulzarea de către prefectură "în caz de urgență, atunci când amenințarea constatată sau previzibilă la adresa ordinii, salubrității, liniștii și siguranței publice o impun." În acest caz, competența revine tribunalului administrativ și este necesară înaintarea unei proceduri de urgență pentru libertate (référé-liberté). Cu toate acestea, până în prezent această practică nu a fost sancționată de tribunale.*⁶

5. Demersuri importante în cazul monitorizării pe teren

○ Pentru pregătirea apărării ocupanților:

Pentru construirea argumentației avocatului, poate fi utilă oferirea cât mai multor informații referitoare la **condițiile fizice ale locației**: tipuri de ocupare și de locuințe, număr de familii, condiția și salubritatea locației, elemente periculoase, amenajări efectuate de către familii. La fel de importante sunt informațiile referitoare la **condițiile sociale**: natura ocupației, numărul de familii, originea ocupanților, accesul (sau lipsa accesului) familiilor la drepturi sociale și integrarea în dreptul comun, certificate de școlarizare, înscrierea domiciliului la CCAS, monitorizarea familiilor

⁵ Articolele 2212-2, 2212-4 și 2215-1 din Codul General al Colectivităților Teritoriale

⁶ Tribunalul Administrativ Montreuil, Nr. 1102189, 22 martie 2011, Consiliul Statului, Nr. 347949, 5 aprilie 2011

Demersurile în caz de expulzare: rolul comitetelor, colectivelor și asociațiilor de sprijin

de către actorii asociativi, stadiul demersurilor referitoare la spațiul locativ și la inserția profesională, durata prezenței familiilor în teritoriu, relațiile cu vecinătatea....

Pentru aceasta pot fi folosite **fotografii și declarații ale martorilor**.⁷

Avocatul poate astfel să demonstreze în fața judecătorului dorința acestor persoane de a se integra la nivel local și să accentueze faptul că persoanele se află în această situație nu numai datorită lipsei acute de locuințe ci și datorită statutului lor administrativ de cetățeni provenind dintr-un stat membru al Uniunii Europene, care nu conferă decât un acces parțial la drept, în speță dreptul la muncă. **Aceste elemente, care permit argumentarea apărării în demersurile individuale, sunt esențiale.**

La fel de utile pot fi și **fotografiile ale interiorului și exteriorului acestor locuințe**, cu ajutorul cărora se poate demonstra organizarea locativă (racorduri, modalități de încălzire, toalete etc), organizarea menajului (curățenie, organizarea colectivă și individuală) și pot fi aduse dovezi împotriva argumentelor de insalubritate și periculozitate deseori invocate de către prefecti ca motive pentru expulzarea ocupanților, argumente foarte adesea confirmate de către judecători.⁸

Exemplu de măsuri preventive: pentru a contracara argumentele care invocă riscul pentru siguranță pe care îl constituie locuirea pe astfel de terenuri, este posibilă, de exemplu, chemarea pompierilor care pot să constate că nu există riscuri și să instaleze extincitoare de incendiu. Pot fi solicitate de asemenea pubele de gunoi precum și colectarea gunoaielor de către autoritățile competente.

- **Pentru a permite avocatului să conteste o evacuare a locației în cazul anulării ordonanței de expulzare și să solicite daune-interese:**

Se recomandă, dacă este posibil, **fotografierea locației** atunci când familiile sunt instalate precum și **în timpul evacuării și după evacuare.**

Acest lucru permite adunarea de dovezi pentru o **procedură de daune-interese** împotriva proprietarului în cazul în care expulzarea are loc iar ordonanța este invalidată ulterior de către judecător. Se poate dovedi astfel că tot ceea ce a fost făcut, în speță deteriorarea bunurilor, a fost ilegal.

Pentru informații suplimentare:

- *Referitoare la domiciliere*

FNARS, UNCCAS, *Guide pratique de la domiciliation*

⁷ Atenție: persoana care depune o mărturie trebuie să prezinte întotdeauna o fotocopie a cărții de identitate, a pașaportului sau a permisului de conducere.

⁸ Aceasta nu este o încercare de a nega caracterul periculos al anumitor locații. În unele cazuri rămânerea cu orice preț a ocupanților nu este de dorit.

http://www.fnars.org/images/stories/2_les_actions/accueil_et_hebergement/Domiciliation/guide_pratique_domiciliation - fnars-unccas.pdf

▪ **Referitoare la procedura de expulzare a ocupanților fără drept sau titlu de ședere**

ALPIL, *L'occupation sans droit ni titre d'un immeuble ou local d'habitation*, 2010

<http://www.habiter.org/wp-content/uploads/Fiche-pratique-Occupation-sans-droit-ni-titre.pdf>

ALPIL, Regiunea Rhône-Alpes, Dosar « Quelles actions les Collectivités locales peuvent-elles envisager face à l'arrivée sur leurs territoires de migrants Rom de l'Est européen ? » *Fișă practică nr. 5 « Ocuparea unui loc de muncă fără drept sau titlu locativ»*, septembrie 2009

www.habiter.org/wp-content/uploads/KitAction.pdf

Jurislogement, *Les occupants sans droit ni titre : quel droit ?* , ianuarie 2008 :

<http://www.fapil.dyndns.org/Reglementation/NouvelleVeille/DocsNouvelleVeille/Fev08/Textes/Occupants%20sans%20droit%20ni%20titre%20-%20Jurislogement.pdf>